

14

מחשבות על אורי ניר

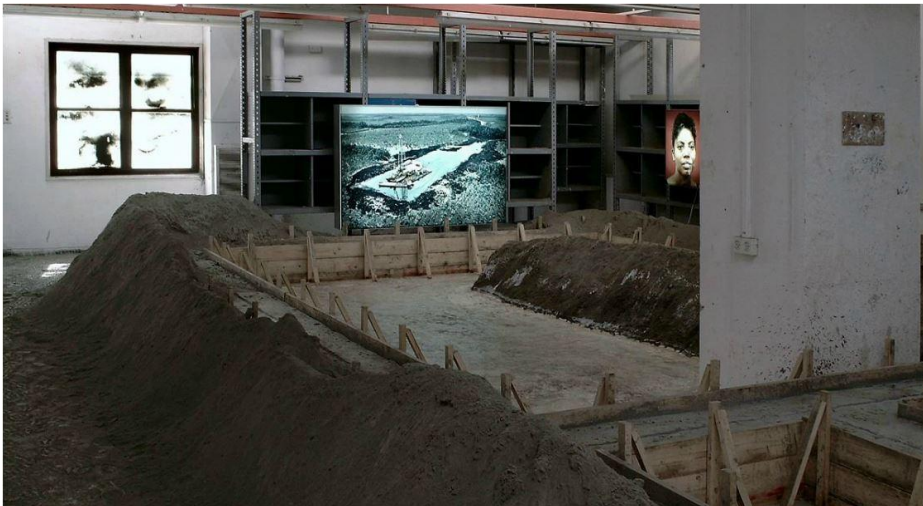
נובמבר 2001

דוֹצָה לְהִיּוֹת מִן שֵׁאֵהִיד מֵאֻפֶּק' זֶרֶק לִי אֹרֵי בְשִׁיחָה, בתערובת של היתול ורצינות, בין הרבה משפטים אחרים, מדודים יותר. אני זוכרת את המשפט הזה. הוא ממשיך עבורי קו מחשבה שהתחיל באגף האחורי של בצלאל מול עבודתו הגדולה שאתה חתם את לימודיו במוסד הזה.

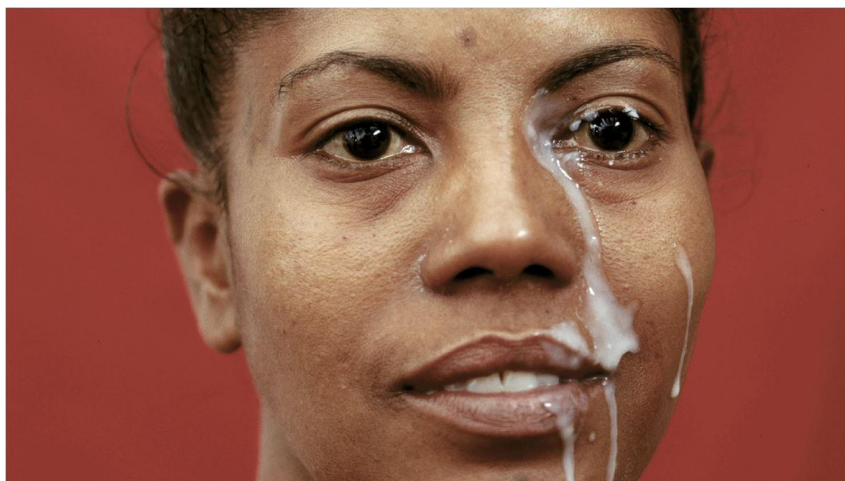

השם 'שאהיד' הוא כאן מן מטאפורה; שם קצר המאגד סוגים רבים של כעס, אי-נחת, אבל גם חלומות על גאולה בעלת ממדים קוסמיים, יופי כביר ומשהו גדול מן החיים. 'שאהיד' הוא 'פרחי הרוע' בשפה עדכנית. כמוכן שנתפסתי לשם הזה, אני שרגע הפתיחה שלי בשנות השבעים עם מחזור תל-חי כרך את המבט הדמיוני (וגם הריאלי) של קמיקאזה בתנאים שמקיפים אותנו, בארץ. עכשיו, כאן ב-2001, עומד מולי אמן צעיר וכל רגישות שלו מדברת אלי; אני שומעת איפה היטב גם את הבחירה שלו בשמות, במילים. היא חשובה לי.

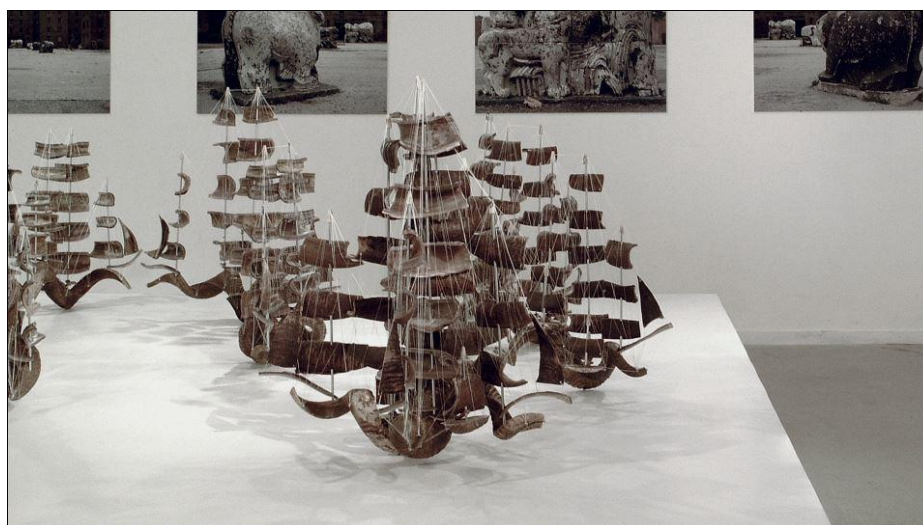
כשפוגשים בוגרי מחזור זו השאלה הדחופה – למי אתה מאמין. אני מאמינה לאורי ניר. ההצבה שבנה ניר בבצלאל בלטה מאוד בין עבודות הבוגרים. אבל לא ההקף והגודל משכו את תשומת לבי, אלא התחושה שאדם בעל עקרונות ובעל חיפוש אמיתי עומד מאחוריה.

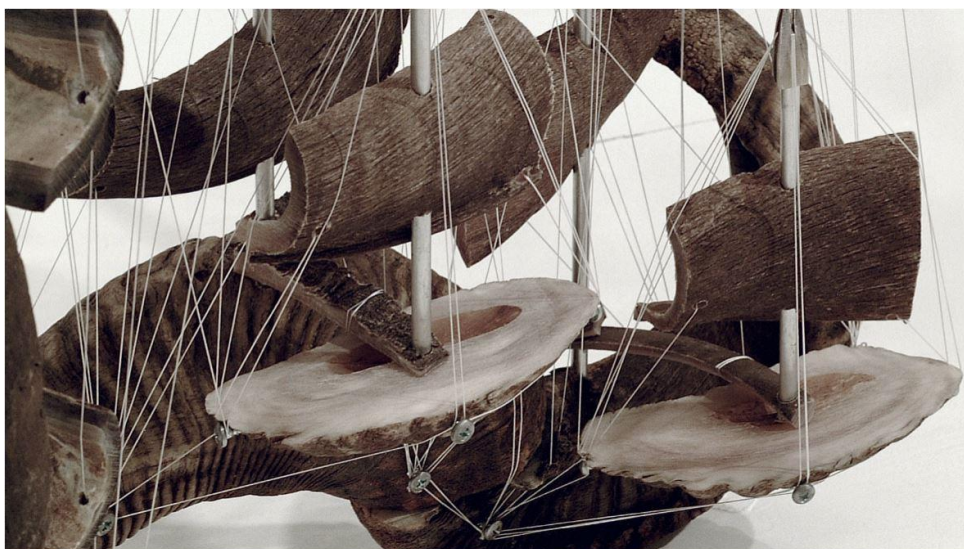

איך לפעול, איך לפעול נכון בתוך מערכת חברתית-תרבותית, אלה הן השאלות שעומדות במרכז השיחות שלנו מאז כאשר הדגש הוא על מושג הפעולה, אופני הפעולה, פעולה אמנותית, לא פעולה אחרת.

ההכרות עם העבודה שעשה בשיקאגו, ועם העבודה "צי יום כיפור" הבהירו לי איזה סוג פעולה מסמנת הרגישות של אורי ניר: אלה עבודות שמתחילות משיטוט עצבני, חסר נחת, בחללים ומקומות חסרי נחת. ישנו הסרט הענק של סקורסזה "רחובות זועמים", כאלה הם הנופים של אורי ניר: מבטו נוחת על חללים אורבניים ריקים או כמעט ריקים מאדם בהם בתוך גריד ארכיטקטוני נוקשה, ולא פחות מכך גם בתוך גריד מודרניסטי נוקשה, רשומה היסטוריה של עזובה ומפח נפש. בתוך נופים כאלה 'שותל', או אולי 'משתיל' אורי ניר פנטזיות: פנטזיות ארוטיות, פנטזיות של מלחמה...

יש שורה היסטורית של 'שאהידים' באמנות שאחרי מלחמת העולם השנייה: איבס קליין, ספוארי, וולף ווסטל, גוסטב מצגר, טינגלי, ניקי דה סנט פאל, ג'וזף בויס, רבים מאמני הפלוקסוס וקבוצת זרו(אפס). כולם חשבו וניסחו אספקטים שונים של האופוזיציה 'הרס-בניה' בתוך הקשר חברתי-פוליטי כלכלי נתון. אצל הגדולים שבאמנים האלה תמיד, בסופו של דבר, אין דיבור על הרס או על בניה מבלי לעסוק בשאלה אודות הארוטי, אודות מבנה הארוס. האינטואיציות הראשונות של אורי ניר פוגעות ישירות בלב העניין. מסקרן מאוד לעקוב אחריו.

האגף הרדיקלי של אמנות הדה-קולאז' (במינוח של וולף ווסטל), או באחד הכינויים הרבים האחרים שלה – האמנות האוטו-דסטרוקטיבית, האגף הזה הציג כל סוג של בעלות כסוג של גניבה, או גניבה בפוטנציה. מתוך כך סברו שאוביקט האמנות חייב להיעלם לאחר הופעתו, לפעמים עם הופעתו ממש. קו המחשבה הזה החל ליצר אמנות תיאטרלית שבה האמן מביים אירועים, מופעי הרס. הרגש היסודי המשותף שליווה את אמני הדה-קולאז' היה הסרוב העמוק לראות באמנות דבר נפרד וממודר. הם חפצו באמנות של חוויה טוטלית, באמנות שמתוכחת על ערכים ומציגה ערכים, הם רצו לחנך את הסביבה.

כבר למעלה מעשור יש *דטרו* ענק לענינים הללו, לאסטרטגיות ולטקטיקות האומנותיות כמו לאידיאולוגיה כולה. זהו גם סוג של מאבק על זכותו ההיסטורית של האבנגארד, ובחינה מחודשת של מושגים, מונחים, ואידיאות שהפוסט מודרניזם תיאר אותם כמשאלות לב וכעמדות אבודות. למשל – אוטופיה.

כל הנושאים האלה יקרים ללבו של אורי ניר. העבודה שלו מנסה לחשוב אותם, יותר מכל מנסה לנסח לא את המצפון - - זה שבקלות, כל-כך מהר יכול להיות מוכר עד לזרה - - אלא את מה שאורי קורא לו 'יסודות ההמנעות', 'מה לא לעשות'. האינטגרטי והעדינות הזו הם שמשכו את תשומת הלב שלי בעבודות ובאיש. בפועל, בשלב זה של עבודתו, מדובר בשורה של שאלות סבוכות מאוד על היחס בין עצמים בחלל וצילום דוקומנטרי. אורי ניר מנסה למפות זן של תודעה עכשווית, מוכת ברד אינפורמטיבי. העבודה שלו מתיכה יחד מקומות וזמנים שונים לתוך הממשות של פעולת הצפיה. ההתחבטויות של אורי נובעות מהחומרה הפנימית ביותר של בניית עולם פואטי, של מושגי ערך. זה אמיץ. זה מהימן. הוא לא חושב ולא מדבר סיסמאות.

